

601

СВ. М. ГРЕБЕНАЦ

336.76

Спор Леви - Ђорић

Пред судом Београдске Берзе

647
11/11

БЕОГРАД, 1913.

Уведено у нови инвентар бр. 485
дело у новембру
јануара 1942 г. Бад.
Београд.

СВ. М. ГРЕБЕНАЦ

Спор Леви - Ђорџић

Пред судом Београдске Берзе

БЕОГРАД, 1913.

I.
Историја спора

Ту скоро одигран је пред судом Београдске Берзе један правни скандал, који заслужује да буде предат јавности. Реч је о пресуди по спору између Г. Гаје Ђорића, извозника из Смедерева, и Елијаса Левија, овдашњег сензала, око једне уображене *накнаде штете*.

Прошле године Елијас Леви је за рачун и у име фирме Данона из Беча закључио са Г. Гајом Ђорићем испоруку извесне количине пшенице по извесну цену. Они су о томе закључку измењали писмена и у оба је изрично стављено да Леви чини закључак „за рачун Г. Данона“, дакле, закључује погодбу као Данонов пуномоћник... Када је дошао рок испоруке Ђорић је натоварени шлеп пшенице предао Г. Данону у Земуну, а по Дановој наредби овдашња Банка Андрејевић и Комп. исплатила је Ђорићу целу уговорену суму.

Тако је цео посао свршен на време и на леп начин. Али после више недеља Ђорић је добио писмо од поменутога Левија, у коме Леви саопштава како је тобож добио писмо од Г. Данона из Беча, у коме се Г. Данон жали да испоручена пшеница не одговара мустри, те зато бајаги тражи накнаду на име бонификације *по 0.50 динара* од 100 килограма, па да, вели, не би дошло до спора и суђења, *Леви се нуди Г. Ђорићу за посредника*, да посредује код

Г. Данона, те да се, вели, овај, још само у замишљама, спор „*реши некако на миран начин*.“

Г. Ђорић је прешао преко овога писма, али на једном, гле чуда! Он добија од Берзанског Суда тужбу коју је против њега, за накнаду штете, подигао — Елијас М. Леви, главом. Од *посредника*, Леви се за ноћ метаморфозирао у *тужиоца, у оштећеног*. Одједном, Леви се осетио оштећен испоруком пшенице коју је Г. Ђорић предао Г. Данону, и од њега наплатио куповну цену. Зато он тражи, и то баш он лично, да му Г. Ђорић накнади штету, *али не више по 0.50 динара*, колико је према његовом ранијем писму тражио Г. Данон, *већ по 0.70 динара* од 100 килограма...

*

То је историја и развој спора, који је по Левијевој тужби био покренут пред судом Београдске Берзе. Из тога свако јасно види, да једини, који је у овоме послу могао бити оштећен од стране Г. Ђорића, па према томе и једини коме припада право тужбе против Г. Ђорића, јесте Г. Данон из Беча, а никако Леви, сензал, који је испоруку пшенице закључио са Г. Ђорићем у име и за рачун Г. Данона.

По Грађанском Закону (§ 620) сваки посао који пуномоћник у име властодавца сврши са трећим лицеж, везује само властодавца (онога који је пуномоћнику дао власт) и трећега, а никако пуномоћника и трећега, (онога са ким је пуномоћник закључио посао по овлашћењу свога властодавца*). Та одредба § 620. Гра-

*) Наравно овде је реч о уговорима које властодавац призна да су закључени у његово име, јер и овде је такав случај пошто је Г. Данон, примивши пшеницу од Ђорића и плативши му је, признао да је Леви радио у његово име.

ђанског Закона у толико је јаснија и одређе-
нија, што о њој у овом смислу постоје и ту-
мачења Опште седнице Касационог Суда од 23.
Маја 1888. године и 5. Маја 1886. године.

По Закону, дакле, тужба коју је Леви, лично
и у своје име, поднео против Г. Гаје Ђорића
имала је своју напред одређену судбину: *да
буде одбачена као неуредна* (§ 97. Грађанског
Судског Поступка), да се и не узима у посту-
пак. Међутим, изгледа да је Леви ипак имао
право кад се решио да подигне један спор, који
по закону треба на првом кораку да изгуби,
јер је нашао суд који ће, мимо најјасније за-
конске прописе, досудити њему за право, а осу-
дити Г. Ђорића. Јер, доиста, Суд Београдске
Берзе, поред свих поднетих му јасних и исправ-
них писмених доказа (међу њима и оно Леви-
јево писмо у коме се *нудио за посредника*) из
којих се видело да је Леви у целом послу из-
међу Г. Данона и Г. Ђорића, играо улогу пу-
номоћника г. Данона само при закључењу уго-
вора о испоруци пшенице, *осудио Г. Ђорића да
Левију плати одштету по 0.70 динара од 100
килограма на име бонификације*. И тако Леви
како се то каже, ни куснуо ни лизнуо, а суд
му утрапи у шаке преко 3500 динара. Да чудна
суда, доиста!

Приговор Г. Пере Видаковића, заступника
Г. Гаје Ђорића, да је тужба Левијева *неуредна*,
зато што Леви не може бити тужилац јер са
њиме, за његов рачун, Г. Ђорић није имао ни-
какав закључени посао, па се према томе он и
не може појавити *као тужилац*, нити тражити
какву одштету, суд није уважио из разлога —
ко ће знати каквих. Свакако један од разлога
је и тај што судије тога суда, као трговци без
скоро икакве школе, не знају законе и закон-

ске прописе, те и немају квалификација за пре-
суђивање спорова.

*

Берзански Суд био је *ненадлежан* да се
упушта у спор између *Левија и Ђорића*.

Леви, прво, није успео доказати да је он
ма какав уговор, *за себе и у своје име*, закључио
са Г. Ђорићем, да би опет за себе могао тра-
жити ма какву накнаду штете због неиспуње-
ња уговора, дакле, поднео је *неуредну тужбу*.

Друго, између њега и Г. Ђорића није било *по-
требног уговора о подвргавању Берзанском Суду*
у случају спора, јер такво писмено, издато од
стране Г. Ђорића Левију *за рачун Г. Данона*,
обвезује Г. Ђорића само према Г. Данону, у
случају спора; обвезује га, дакле, према вла-
стодавцу, а не и према пуномоћнику лично.

*

Кад се све што смо до сада рекли узме у
обзир, када се има на уму да између Левија и
Г. Гаје Ђорића није било никаквог правног
посла из којег би један од другог могли ма
шта и ма по каквом правном основу потражи-
вати; да је, дакле, и тужба Левијева неуредна,
када је Леви имао са Г. Ђорићем само у то-
лико додире што је при закључењу уговора о
испоруци пшенице Г. Данону био пуномоћник
Г. Данона и тај посао закључио у име и за
рачун Г. Данона, што је у шлусовима изрично
написано; када се, напослетку Г. Ђорић обве-
зао да се подвргне одлуци Берзанског Суда
*само у случају његовог спора са г. Даноном, а
не и у случају спора са Левијем*, а пред Бер-
занским Судом се Леви појавио као тужилац и

покретач спора, онда је јасно и да Леви није могао бити тужилац у своје име и за свој рачун и да Берзански Суд није био надлежан да се упушта у разматрање и пресуђење овога спора.

II.

Критика установе Берзанског Суда

Пресудом по спору Левија против Г. Гаје Ђорића, где је Берзански Суд на основу неуредне тужбе и без потребне писмене обвезе парничара да се у случају свога личног спора подвргну пресуђењу Берзанског Суда, сасвим противно законима и Уставу, осудио Г. Ђорића да плати преко 3500 динара на име одштете лицу, са којим није имао никакав правни посао из кога би та штета истицала, још једном је *доказана застарелост ове установе и прека потреба њене што брже реорганизације према савременим потребама*. Овакав какав је, Берзански Суд не може више постојати, јер он улази у фазу живе опасности по трговину и трговце, који у њему треба да имају гарантију за брзо и правично ликвидирање својих трговачких спорова.

За сада нам није циљ да говоримо о томе каква та реорганизација треба да буде; доста то што смо њену потребу истакли. Али пре него што би се приступило реорганизацији Берзанског Суда, још сад одмах је потребно решити једно питање, које ће бар у будуће спасти појединце од беде каква је снашла Г. Гају Ђорића, беде да их неко лице, које са њима никаква посла није имало, тужи Берзанском Суду за оштету и да му тај суд оштету и досуди.

Потребна је, дакле, акција Г. Министра На-

родне Привреде, као надзорне власти над Берзом, код Г. Министра Правде да се пред општу седницу Касационог Суда изнесе на тумачење питање о томе: *простире ли се последњи став параграфа 8. Закона о устројству Касационог Суда, решавање по жалби заинтересованих против надлежности нижих судова, и на спорове око надлежности Берзанског Суда?*

*

Г. Министар Правде има дужност да ово питање изнесе пред Општу Седницу Касационог Суда у толико пре што Прво одељење Касационог Суда, које је по жалби Г. Ђорића имало да решава о надлежности Берзанског Суда у овоме спору, стоји на *погрешном гледишту*, да о споровима око надлежности Берзанског Суда има да решава Берзанска Управа, а не Касациони Суд. Велимо на *погрешном гледишту* зато што по Уставу (Чланови 10. и 150.) никоме не може судити ненадлежни суд, и што по последњем ставу § 8. Закона о устројству Касационог Суда, Касациони Суд разматра и решава по жалбама појединих лица изјављених против надлежности *грађанских судова*. Је ли, дакле, и Берзански Суд грађански или није?

*

Гледиштем које о овом питању има Прво одељење Касационог Суда доводи се у питање једно од најглавнијих уставних права српских грађана, наиме право да им не може судити ненадлежни суд. Гаранцију за то право српски грађани имају у Касационом Суду, као највишем земаљском суду, па када се Прво одељење Касационог Суда одриче своје атрибуције у § 8. Закона о своме устројству, атрибуције

која српским грађанима штити једно њихово Уставно право, онда је доиста преко потребно да о томе донесе дефинитивну одлуку Општа седница Касационог Суда.

У осталом гледиште Првог одељења Касационог Суда о овом питању погрешно је и стога што се не само по Закону о устројству Касационог Суда, него ни по појму важности судске надлежности, не може трпети да разне инстанције решавају о надлежности појединих судова, већ то право мора припадати изкључиво једном телу. Та тенденција јасно је спроведена кроз § 8. Закона о устројству Касационог Суда, где се не каже да ће Касациони Суд решавати о сукобу због надлежности и по жалбама против надлежности само првостепених или општинских, већ стоји *грађанских судова*. А по чему то Берзански Суд није грађански, кад и он расправља само чисто грађанске спорове?

Аргументат Првог одељења Касационог Суда да је Берзански Суд организован на основу специјалних Правила, прописаних према овлашћењу Закона о јавним берзама и да по тим Правилима решавање о надлежности Берзанског Суда у случају спора припада Берзанској Управи, а не њему, Касационом Суду, није довољно јак да да за право гледишту Првог одељења! Правила о Берзанском Суду не могу везивати руке Касациономе Суду и суспендовати му његово право, прво које има по Закону о своме устројству, да решава у споровима о надлежности грађанских судова. Закон је старији од Правила. У место, дакле, да се покори члановима 120. и 121. Статута Берзе, Касациони Суд има сматрати да су ти чланови *противни закону* о његову устројству и да их

због тога не може вермати, пошто се Правилима и Статутима не може мењати Закон.

Зато, дакле, ово питање треба изнети пред Општу седницу Касационог Суда, па да она реши о пространству § 8. Закона о устројству Касационог Суда.